

İÇİNDEKİLER (Okumak istediğiniz yazının üzerini tıklayın.)

Dernekten

[Başkandan](#)

[KAD İkinci Olağan Genel Kurulu'nu Gerçekleştirdi](#)

[2009 Sempozyumu “Medya ve Kültür” Konusunda](#)

[Şule Tarakçıoğlu'na Veda](#)

[Rebetiko Müziğinin Gelişimi ve Türkiye'de Rebetiko](#)

[2007 “Göç” Sempozyumundan Fotoğraflar](#)

Toplantılar

[MESA 2007](#)

Kitap Tanıtımları/ Yorumları

[Medya Okuryazarlığı Herkese Lazım](#)

[Yarım Elma Gönül Alma – Hediye](#)

[Kültür ve Siyasetin Arasındaki Bağı Sistemantik Olarak İncelemek](#)

[İnsan Haklarının Tarihçesi](#)

[İslâm ve Modernite](#)

Duyurular

[Milel ve Nihal Dergisi'nin “Göç, Hicret ve Diaspora” Özel Sayısına Yazı Çağrısı](#)

[bülten Hakkında](#)

Başkandan

Yeni bir yılda herkese merhaba!

Derneğimiz 2008'e, dolu bir yılı geride bırakarak, bir yıl öncesine göre artmış üye sayısıylayeni bir Yönetim Kurulu'yla ve yepyeni etkinlik ve projelerle girdi.

Geçtiğimiz yılın en önemli etkinliği, 15-17 Eylül tarihlerinde, Işık Üniversitesi ile ortaklaşa, üniversitenin Şile yerleşkesinde düzenlediğimiz, yaklaşık 170 katılımcının katıldığı, bir o kadar da bildiri sunulan “İç/Dış/Göç ve Kültür” başlıklı sempozyum oldu. *bülten*'in daha önceki sayısında sempozyum hakkında çeşitli izlenimler aktarıldığı için burada üzerinde durmak istemiyorum. Ancak, yersiz tevazu göstermeden, gerek entelektüel düzey açısından, gerekse organizasyon bakımından, uluslararası çapta, dört dörtlük bir toplantı olmuş olduğunu belirtebilirim. Göç konusunda son yıllarda ülkemizde gerçekleşen en kapsamlı bilimsel toplantı olduğu da çok değişik kişiler tarafından ifade edildi. Düzenlenmesinde katkısı olan herkese burada bir kez daha teşekkür etmek isterim. Açılışta, ülkemizde göç araştırmaları duayeni ve sempozyumun açış konuşmacısı Prof. Nermin Abadan-Unat'a (derneğimizle Işık Üniversitesi tarafından) plaket sunulması ve arkasından kahve molasında 87. doğum gününün kutlanması, sempozyumun hoş bir havada başlamasını sağladı ve bu hava üç gün boyunca devam etti. Çok sayılı paralel oturumlu yoğun programın ardından son akşam, üniversitenin deniz manzaralı lokalinin terasında derneğin düzenlediğı davet son bulurken de, tatlı bir yorgunlukla ayrıldık.

Kasım başında ikinci olağan genel kurul toplantımızı gerçekleştirdik ve kurullara seçim yapıldı. Seçim sonuçlarını bu sayıda okuyacaksınız. Kurulların yeni oluşumuyla, eski yönetimin yarısı yerinde kalırken yarısı yenilendi; böylelikle, bir yandan süreklilik sağlanırken bir yandan da taze kan gelmiş oldu.

Yönetimden ayrılanlara emekleri için teşekkür etmek istiyorum. Yönetim Kurulu'ndan ayrılan, başkan yardımcısı Şule Tarakçıoğlu ile etkinlikler sorumlusu Eren Pultar'a özel bir teşekkürüm var. Her ikisinin de “göç” sempozyumunun başarısında—sırasıyla: sempozyum sekreteri olarak sahnenin önünde, etkinliklerden sorumlu olarak da sahnenin arkasında—büyük katkıları oldu. Her ikisi de derneğin kurucu üyelerinden olan Şule Tarakçıoğlu ve

Eren Pultar, hâlen iş hayatlarında üstlendikleri sorumluluklar dolayısıyla yeni dönemde dernekte faal görev istemediler (ancak Şule Tarakçıoğlu'nu Denetleme Kurulu üyeliğine ikna ettik). TKAG günlerinden beri idari koordinatörlüğü yürütmüş olan Şule Tarakçıoğlu, Ekim 2007 itibarıyla ayrılarak Bahçeşehir Üniversitesi'nde bir idari göreve geçti. Kendisini çok arıyoruz. Eren Pultar ise 2007 genel seçim sonuçlarını isabetli “tutturması”yla, daha sonra da “türban” konusunu ele almasıyla ünlenen KONDA'da gayet hummalı bir tempoyla yeni anketler düzenlemekte.

Bir önceki genel kurulda Yönetim Kurulu'na yedek üye seçilmiş Zeynep Eren, genel sekreter Onur İnal'in doktora yapmak üzere ABD'ye gidişi dolayısıyla istifa etmesiyle bu göreve gelmiş ve görevini başarıyla yürütmüştür. Danışma Kurulu üyelikleri son bulan Emine O. İncirlioğlu, Şule Toktaş ve Himmet Umunç'a da çalışmaları dolayısıyla teşekkür etmek istiyorum. TKAG'ın kurucularından olmuş olan Emine O. İncirlioğlu ve Himmet Umunç'un katkıları çok eskiye dayanır. Şule Toktaş ise, Danışma Kurulu üyeliğinin dışında, “göç” sempozyumunun Işık Üniversitesi adına eş-düzenleyicisi ve üniversitedeki koordinatörü olarak büyük iş başardı. Ne kadar kutlansa azdır. Denetleme Kurulu üyesi Selim Sünter'e de gene teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Selim Sünter, TKAG'ın Ekim 1999'da kuruluşundan 2003 yılına kadar idari koordinatörlüğünü yürütmüş, Güzel Sanatlar Fakültesi Sekreteri olarak Başkent Üniversitesi'ne geçişinden sonra da ilişkiyi kesmeyerek derneğin kurucu üyelerinden olmuş ve ilk (geçici) Yönetim Kurulu'nda saymanlık görevini yerine getirmiştir. Bütün bu arkadaşlara minnetimi bildirirken, tabii yeniden seçilmiş olan (Yönetim Kurulu'na) Mustafa Pultar, (Danışma Kurulu'na) Gönül Bakay ve Suat Kolukırık, (Denetleme Kurulu'na) Seval Karabulut, Fazıl Şahin ve Şule Tarakçıoğlu'na da geçmişteki emekleri için teşekkürlerimi unutmuyorum.

Kurullara yeni katılan Sema Erder, Neşe Özgen, Meltem Şahin, Nurçay Türkoğlu, Hakan Yücel ve yeniden katılan (sorumluluğunu e-postayla, ABD'den yürüten) Onur İnal'ı kutlar, kendilerine kurullara “hoş geldiniz” derim.

Yeni Yönetim Kurulu'nun ilk toplantısında aldığı kararlardan en önemlisi bundan sonraki sempozyumun konusunu saptamak oldu: “Medya ve Kültür.” Temmuz 2009'da planlanan ve İstanbul dışında gerçekleşmesi arzu edilen sempozyumun dernek adına düzenleyicisi yeni etkinlikler sorumlusu Nurçay Türkoğlu olacak. Kendisi kararın alınışından beri büyük bir enerjiyle faaliyete girişti, herhalde *bülten*'in bir sonraki sayısında ayrıntılar bildirilebilecek.

2008 yılında başladığımız yeni bir etkinlik, dernek lokalinde belirli konularda konuşmalar düzenlemek oldu. Çoktandır gerçekleştirmek istediğimiz bu etkinlik, dernek üyelerine ve yararlandırmak istedikleri meslektaşlarına mahsustur. Bu sayıda ayrıca okuyacağınız gibi, Ocak ayı içinde yer alan ilk konuşmayı yeni başkan yardımcısı Hakan Yücel, “Rembetiko” hakkında yaptı. Dinlettiği parçalar ve izlettiği film fragmanlarıyla son derece ilginç—hem

aydınlatıcı, hem duygulandırıcı—bir konuşma oldu. Bundan sonraki konuşmayı Cumartesi 1 Mart 2008'de Bürkan Serbest, Kars şehri hakkında yapacak. Gerekli bilgi daha sonra üyelere gönderilecektir.

Derneğin hâlen sürdürülmekte olan bir başka faaliyeti de redaksiyon konusunda. Hâlen “şantiye”de beş kitap var. Öncelik, Eylül 2007'ye yetiştirilememiş, hâlen son rötuşları yapılmakta olan, 14-17 Haziran 2005 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleşen "Kimlik ve Kültür" sempozyumunun bildirilerinin makaleye dönüşmüş metinlerinden derlenen iki ayrı seçkide. Bunlardan biri, “Kimlikler Lütfen: Türkiye Cumhuriyeti'nde Kültürel Kimlik Arayış ve Temsili”; ötekisi ise “Sovyet Sonrası Türk Dünyasında Kültürel Kimlik Arayış ve (Yeniden) Müzakeresi” adlarını taşımaktadır—konuların birbirlerinden çok ayrı oluşu, bu bölünmeyi getirdi. Onur İnal'le birlikte harıl harıl “Kimlikler Lütfen”in son noktalarını koymakla meşgulüz. 29-30 Eylül 2005 tarihlerinde derneğin ofisinde gerçekleşmiş olan "Ethnic Identity?: (Trans)National and (Bi/Multi/Poly)Cultural Aspects ("Etnik Kimlik mi?: Ulusal/Ulusası ve (Çift/Çok)Kültürel Veçheleri" başlıklı, merkezi Almanya'da bulunan MESEA (Society for Multi-ethnic Studies: Europe and the Americas) ile ortaklaşa düzenlenen seminer/çalışmaya sunulan bildirilerin makaleye dönüşmüş metinlerinden yapılan seçki de hâlen “Imagined Identities: De/Construction of Culture, Ethnicity and Trans/Nationhood in the Age of Globalization” adıyla derlenmektedir. Bunun dışında, 11-12 Kasım 2006 tarihlerinde Kütahya Belediyesi ile ortaklaşa olarak düzenlenen “İdil-Ural Araştırmaları Sempozyumu”na sunulan bildirilerin makaleye dönüşmüş metinlerinden yapılan seçki üzerinde çalışılmaktadır. “Göç” sempozyumuna sunulan bildirilerin makaleye dönüşmüş metinlerinin gönderiliş süresi ise yeni dolmuştur. Şule Toktaş'la birlikte metinleri hakemlere göndermekteyiz. Derlemenin 2009'ta hazır olmasını planlıyoruz.

Bir elektronik tartışma grubu olarak düşünülen ama sonuçta bir “forum”dan ziyade, bilimsel toplantı bildiri çağrılarının gönderildiği ve bilimsel toplantılarla yayınların haber verildiği bir “platform” halini alan “bilimselhaber”in üye sayısı 800'e yaklaştı. Şimdiye kadar TKAG-KAD'ın en ilgi gören girişimi oldu.

Üyelerden *bülten*'in yayın yönetmenliğini üstlenmeye gönüllü çıkmayınca, iş, Hakan Yücel'e düştü. Okumakta olduğunuz bu sayıyı o kotardı. Mustafa Pultar da tasarımını yaparak sanal ortama yerleştirdi. Kendilerine ve katkıda bulunan bütün yazarlara, üyeler adına teşekkür ederim. ABD'den Danielle J. van Dobben'in yazdığı MESA'nin 2007 toplantısı raporunu Onur İnal sağladı—ve Türkçe'ye çevirdi. Sevilen Toprak Alayoğlu, Teyfur Erdoğan, Bilge Gürsoy, Daniyar Kosnazarov ve Lerna Yanık, yeni kitaplar tanıttılar ya da eleştiri yazısı yazdılar. Gerek ülkemizde gerekse de ülke dışında yayımlanan ilgi alanımıza girebilecek eserlerden haberdar olmanın ve bunları kendi merceğimizden değerlendirerek kendi “anlatı”mızı oluşturmanın, “tavır” koymanın önemli olduğunu düşünüyorum. Bundan dolayı, başka bir süreli yayına başlamadığımız müddetçe *bülten*'de kitap yorumlarına yer vermeye devam etmek istiyoruz.

18 Mart'ta derneğimiz üç yaşında olacak. Geçen yıl gibi bu yıl da üyeler ve yakınlarıyla bu tarihte ya da daha sonra uygun düşen bir günde kutlamayı, bir akşamı birlikte geçirmeyi planlıyoruz.

Herkese sağlık dolu, neşeli ve başarılı günler dileğiyle...

Gönül Pultar

Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

KAD  kinci Olağan Genel Kurulu'nu Gerçekleştirdi

Kültür Araştırmaları Derneği 4 Kasım 2007 Pazar günü ikinci olağan genel kurulunu gerçekleştirmiş ve Yönetim, Danışma ve Denetim kurulları seçimleri yapılmıştır.

Yönetim Kurulu'na seçilen üyeler daha sonra aralarında toplanarak aşağıdaki görev dağılımında bulunmuşlardır.

Başkan:	Gönül Pultar
Başkan yardımcısı:	Hakan Yücel
Etkinlikler sorumlusu:	Nurçay Türkoğlu
Sayman:	Mustafa Pultar
Genel sekreter:	Meltem şahin

Yedek  yeler:

B rkan Serbest
Nilüfer Eren Pultar
Zeynep Eren
Elif Hatun Kılı beyli
Feride  nal

Yönetim Kurulu, Danışma Kurulu'na seçilen üyelerin görevlerini şöyle saptamıştır:

Halkla ilişkiler / geliştirme sorumlusu:	Gönül Bakay
Süreli yayın sorumlusu:	Neşe �zgen:
Özel birimler sorumlusu:	Suat Kolukırık
Kitap yayını sorumlusu:	Sema Erder
Haber bülteni, elektronik iletişim grubu ve web sitesi sorumlusu:	Onur �nal

Yedek Danışma Kurulu  yeleri:

Özgür Dirim  zkan
şule Toktaş
Ergun Çağatay
Sezgin  zden
Giray Pultar

Denetleme Kurulu'na ise şu üyeler seçilmiştir:

Asil:

Şule Tarakçıoğlu

Seval Karabulut

Fazıl Şahin

Yedek:

Ahmet Kutlu

Ayşe Kutlu

Selçuk Pultar

İÇİNDEKİLER

2009 Sempozyumu “Medya ve Kültür” Konusunda

KAD'ın Yönetim Kurulu, 2009 yılının Temmuz ayında düzenlenmesi planlanan sempozyumun konusunu “Medya ve Kültür” olarak saptamıştır. Sempozyumun organizatörü, etkinlikler sorumlusu Nurçay Türkoğlu olacaktır.

Medyada görünenler kadar, görünmeyenlerin de irdeleneceği sempozyumla ilgili bilgiler, bir sonraki bültenimizde ayrıntılı olarak yer alacaktır.

İÇİNDEKİLER

Şule Tarakçıoğlu'na Veda

KAD'ın kurucu üyelerinden ve derneğin kuruluşundan beri (başkan yardımcılığının yanı sıra) idari koordinatörlüğünü üstlenmiş olan Şule Tarakçıoğlu, 1 Ekim 2007'de Bahçeşehir Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu'nda yeni bir göreve başladı. KAD'da üyeliği devam eden Şule Tarakçıoğlu, son genel kurulda seçildiği Denetleme Kurulu üyeliğini sürdürecektir.

18 Kasım Pazar günü dernek ofisinde düzenlenen bir toplantıda kendisine dernek adına bir plaket sunulmuştur. Toplantının arkasından yer alan şarap-peynir partisinde bütün üyeler Şule Tarakçıoğlu'na yeni görevinde başarılar dilemiştir.

Biz de *bülten* ailesi olarak kendisine başarı dileklerimizi sunarız.

İÇİNDEKİLER

Rebetiko Müziğinin Gelişimi ve Türkiye'de Rebetiko

Cumartesi 12 Ocak 2008 günü dernek merkezinde, (Galatasaray Üniversitesi'nden) Hakan Yücel tarafından, “Rebetiko Müziğinin Gelişimi ve Türkiye'de Rebetiko” başlıklı bir konuşma yapıldı. Yücel, öne sürdüğü teorik görüşleriyle düşünceye sevkederken, seyrettirdiğı film fragmanları ve dinlettiğı müzik parçalarıyla da dinliyenlere duygulu anlar yaşattı. Konuşmasına ülkemizde rebetikoya popüler düzeyde ilginin, Kostas Ferris'in 1983 yapımı *Rembetiko* filminin 1990'ların başında sinemalarda gösterilmesiyle başladığını belirterek giren Yücel, arkasından Türkiye'den (İzmir'den) Yunanistan'a (Pire'ye) göç eden müzisyen bir ailenin öyküsünü aktaran filmde acı-tatlı sahneler gösterdi.

Kostas Ferris'in yönetmenliğini yaptığı *Rembetiko* filmi ve Gail Host'un 1993 yılında türkçe çevirisi yayımlanan *Rembetika* adlı eseriyle bu müziğe olan ilginin Türkiye'de entelektüel çevrelere yayıldığını özellikle belirten Yücel, rebetikoda iki tür, ya da kendi deyimiyle “tavır” olduğunu belirtti: Pire tavrı ve İzmir tavrı. Yücel'e göre, kökeni tam olarak bilinmemekle birlikte Yunanistan'da on dokuzuncu yüzyıl sonlarında Pire'de marjinal grupların (hapisteki tutuklular, esrarkeşler, vs.) müziğı olarak başlayan (Pire tavrı) rebetiko, yirminci yüzyılın ilk çeyreğı sonunda mübadele yoluyla Yunanistan'a giden Rumların (İzmir'de “kafe-aman”larda söylenen İzmir tavrının) gelmesiyle, hem değişime uğradı, hem güçlendi. Yunanistan'da 1930'larda tavernalarda icra edilen ve marjinal kesimlerden işçi sınıfına ve giderek orta sınıfa yayılmaya başlayan rebetiko, 1950'lardan itibaren burjuvaların da müziğı oldu. Son onyıllarda ise Yunanistan'da entelektüel kesimlerin rebetikoya, özellikle klasik tarzına olan ilgisi arttı ve bu alanda seçkin örnekler verildi.

Türkiye'de özellikle entelektüel kesimlerde bu müziğe ilginin artmasıyla, 1990'ların başlarından itibaren, Kalan Plakçılığın öncülüğünde çeşitli rebetiko albümleri çıkarılmıştır: Arşivden eski kayıtlar olduğu kadar, şarkıcı ve akordiyoncu Muammer Ketencioğlu'nun ve “Buzuki Orhan” diye bilinen Orhan Osman'ın rebetiko kayıtlarıyla, (klasik müzik) kemancı(sı) Cihat Aşkın'ın rebetiko yorumları gibi örneklerle rastlanmaktadır. Popüler müzik alanında da Yeni Türkü müzik grubunun rebetiko türünde türkçe söylediğı şarkılar gibi örnekler vardır. Sözüünü ettiğı kayıtlardan da dinleten Yücel, bu müziğın Türk toplumu için, bir “metafor” işlevi gördüğünü, yabancı müzik olarak görülmeyip, kimlik sorunsalı bağlamında özel bir anlam taşıdığını vurguladı. Yücel'in gerçekleştirdiğı bir saha çalışmasının ürünü olan konuşmadan sonra, uzun süren tartışma boyunca, bu metaforun

niteliği ve temsil ettikleri konusunda ilginç görüşler ortaya atıldı.

Saat 14:30'da başlayan ve zaman sınırlaması olmaksızın konunun enine boyuna irdelenmesine olanak sağlayan bu ilk konuşma, katılanlar tarafından gayet başarılı bulundu. Sadece üyelere ve onların davetlilerine açık olan konuşma, dernekte ortalama ayda bir gerçekleşmesi planlanan konuşmaların ilki olmuş oldu.

İÇİNDEKİLER

2007 “Göç” Sempozyumundan Fotoğraflar

Nermin Abadan-Unat, Gönül Pultar ve Şule Tarakçıoğlu

Nermin Abadan-Unat, 87 yaşında

Rabia Karakaya Polat, Salih Bıçakçı ve Mehmet Kaytaz

Eren Pultar ve Şule Tarakçıoğlu

TarhanErdem, Cem Birsay ve bir öğrenci

Rıfat Bali ve Kemal Kirişçi

Kemal Karpat ve Şule Toktaş

Ahmet İçduygu ve Emine İncirlioğlu

Sema Erder ve Taner Timur

İÇİNDEKİLER

MESA 2007

Danielle J. van Dobben

Arizona Üniversitesi Yakın Doğu Çalışmaları Bölümü Doktora Programı öğrencisi

Middle East Studies Association (MESA - Ortadoğu Araştırmaları Derneği)'nin geleneksel olarak her yıl düzenlediği konferansın kırk birincisi, Kanada'nın Montreal şehrinde 17-20 Kasım 2007 tarihlerinde gerçekteşti. Konferans için, Montreal'in göbeğinde bulunan ve cephesi rengarenk camlarla kaplı *Palais de Congrès de Montréal* (Montreal Kongre Sarayı) seçilmişti. Bildirilerin sunulmasının yanısıra konferansta, tematik söyleşiler ve yuvarlak masa toplantıları, film festivali, sanat eserleri sergisi, çeşitli canlı performanslar ve kitap standları da vardı. Kitap standları, her sene olduğu gibi bu sene de yüzlerce kitap tutkununun ilgi odağı oldu. Routledge Books, Random House ve Oxford University Press gibi yayıncılar ziyaretçilere çeşitli indirimler sunarken, MESA üyeleri de bir çok yeni kitabı ilk defa görme imkanı buldu.

Yirmi Dördüncü MESA Film Festivali etkinliğinde ise Ortadoğu'yu konu alan kırkın üzerinde filmin gösterimi yapıldı. Dört gün süren gösterimlerde, *Reel Bad Arabs* (Gerçek/Filmde Kötü Araplar) gibi bilindik yapımların yanısıra, *Are You Alright Afghanistan?* (Her Şey Yolunda mı Afganistan?) gibi daha az bilinen, yeni filmler de gösterildi. Bir sonraki festival için filmlerin teslim tarihi de 15 Haziran 2008 olarak açıklandı.

Sanat eserleri sergisinde, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki oryantalist sinema ve Timbuktu'daki İslami bilimlerle ilgili çeşitli fotoğrafların yanısıra, Mevlana Celaleddin Rumi'nin eserlerinden etkilenerek bestelenmiş eserler ve tuvale dökülmüş resimler de vardı. Ayrıca, Arizona Üniversitesi'nden Özlem Özgür Silverstein'in Abu Gurayb Hapishanesi'ndeki işkence sahnelerini konu alan ve "Büyük Minyatürler" adını verdiği klasik minyatür eserleri sergisi de ziyaretçilerin ilgisini çekti. Sinan Antoon'un okuduğu şiirler, Michaela Frishkopf'un ney dinletisi ve Şeyh Galip'in Hüsn-ü Aşk eserinden esinlenerek tasarlanan "Güzellik ve Aşk: Sahnede Osmanlı Şiiri" başlıklı dans gösterisi ise, programdaki canlı performanslardan sadece birkaçıydı.

Tabii ki konferans programının büyük bir kısmı dünyanın dört bir yanından gelen bilim adamlarının sunumlarından oluşuyordu. Akademisyenler, öğrenciler, siyasi aktivistler ve

sanatçılar, hep beraber aynı ortam içerisinde, yapmakta oldukları çalışmaları ortaya koydular. Konferansta yer alan bildirilerin konuları Mağrip edebiyatı ve sinemasından Afganistan'da insanların yerlerinden edilmesine; Arapça öğretiminde karşılaşılan güçlüklerden, Filistinli mültecilerin yaşadığı sorunlara; İslam düşüncesinden sağlıkla ilgili tartışmalara; Ortadoğu'daki cinsiyet meselelerinden Türk modernleşmesine, birbirinden son derece farklı konular içeriyordu. Katılımcılar, bir sunumdan diğerine koşuşturdular ve ilgi alanları içindeki her türlü etkinliğe yetişmeye çalıştılar. Québec'in dondurucu soğuşundan kaçıp, yeraltındaki restoranlarda hep beraber yemekler yendi, görüş alışverişinde bulunuldu. Kimileri de, havaya aldırmadan Notre Dame Bazilikası'nı, McGill Üniversitesi Kampüsü içerisinde yer alan İslami Çalışmalar Merkezi'nin kütüphanesini, Jeodezik Küre'yi ve diğer görülecek yerleri ziyaret etti. Her ne kadar Québec'in resmi dilinin Fransızca olmasından ötürü tüm tabelalar ve menüler Fransızca olsa da, Montrealliler turistlere ve İngilizce konuşanlara karşı çok sıcaktı.

Osmanlılarla Türkiye ile ilgili konular da bu seneki konferansta oldukça geniş bir yer buldu. "Direniş ve İtaat: Protestan Eğitimi ve Osmanlı Dünyası'nın Karmaşıklığı," "Osmanlı Çevre Tarihi: Problemler, Kaynaklar ve Diaspora," "18. ve 19. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Adalet ve Şiddet Tartışmaları," "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bölgesel Kimlikler," "Tarihsel Perspektifte Osmanlı Adaleti," "Erken Modern Dönemde Osmanlı Bağlamı'nda Dönmeler," Osmanlı Çalışmaları'nda Cinsiyetler," "Türk Modernitesinin İzdüşümleri" başlıklı oturumlar, konferansta yer alan panellerden sadece bir kısmıydı. Konferansta ayrıca, Ermeni Araştırmaları Enstitüsü ve Türkiye Çalışmaları Derneği tarafından finanse edilen, "Hrant Dink ve Ermeni-Türk İlişkileri Üzerine" başlıklı bir özel oturum da düzenlendi. 2007 dönem başkanı olan New York Üniversitesi'nden Zachary Lockman, "Kriz Dönemlerinde Zorluklar ve Sorumluluklar" başlıklı konuşmasında Irak'ta Amerikan devletine yardımcı olan antropologları eleştirerek, bilim adamlarının savaş zamanlarında da akademik dünyanın ilkelerine bağlı kalmalarının zorunluluğunu ifade etti. Lockman'ın konuşmasını takiben en iyi öğrenci bildirisi, en iyi doktora tezi, en iyi kitap ve en iyi danışmanlık gibi çeşitli alanlarda ödüller verildi.

Aralarında, Amerika Türk Dilleri Öğretmenleri Derneği (AATT), Ortadoğu Kadın Çalışmaları Derneği (AMEWS), MESA Akademik Özgürlük Komitesi (CAF), Kürt Çalışmaları Derneği (KSA), Ermeni Çalışmaları Topluluğu (SAS) ve Türkiye Çalışmaları Derneği'nin (TSA) de bulunduğu çeşitli kuruluşlar, MESA konferansı bünyesinde çeşitli toplantılar düzenlediler.

2007 MESA Konferansı başarılı bir şekilde geçti. Kırk ikinci konferans, önümüzdeki Kasım ayında, Washington DC'de yapılacak. Bu konferansa konuşmacı olarak katılmak isteyen araştırmacıların 18 Şubat 2008 tarihine kadar bildiri özetlerini göndermeleri gerekiyor. Ayrıntılar için: <www.mesana.org>.

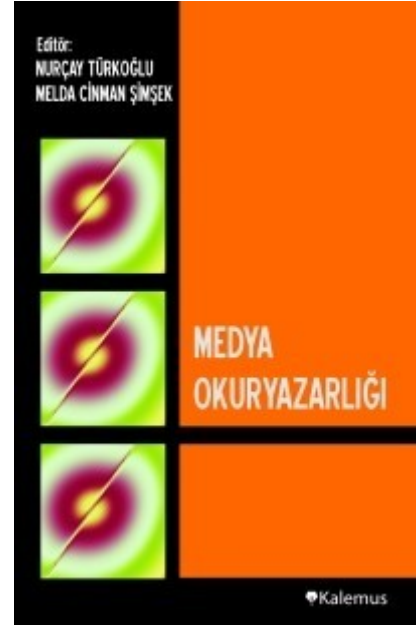

Medyayı Anlama, Çözümleme, İnceleme, Örnekleme, Derleyip Toparlama Medya Okuryazarlığı Herkese Lazım

Sevilen Toprak Alayoğlu

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi

Medya Okuryazarlığı, der. Nurçay Türkoğlu ve Melda Cinman Şimşek. 2007, 384 sayfa. Kalemus Yayıncılık (Kalemus Yayın Bilişim Hiz. Tur. ve San. Tic. Ltd. Şti.) Binbirdirek Mah. Klodfarer Cad. Nusret Bey Ap. No. 18 Kat 2 D. 7. Sultanahmet, İstanbul'dan sağlanabilir. İnternet üzerinden satış: www.kitapturk.com.

Medya üzerine yapılan akademik çalışmalarda, özellikle son yıllarda, ilginin “medya okuryazarlığı” üzerine çevrilmesi oldukça dikkat çekici bir gelişme. Medya okuryazarlığının amacı, medyayı sadece medya alanında özel çalışmalar yapan kuramcıların tartıştığı bir olgu olmaktan çıkarıp, öğretmenler, öğrenciler ve özellikle ebeveynleri kapsayan bütünlüklü bir “ilgili ve bilgili olma” çabası haline getirmektir.

Türkiye’de medya okuryazarlığı çalışmalarının öncülüğünü yapan Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Mayıs 2005’te düzenlediği Uluslararası Medya Okuryazarlığı sempozyum sunumlarını nihayet kitaplaştırdı. Kalemus Yayınları’ndan çıkan kitapta 30 yazarın makaleleri bulunuyor. Yurt içi ve yurt dışından katılan birçok üniversite öğretim üyesi ve sivil toplum örgütü temsilcilerinin makalelerinde, ağırlıklı olarak, “Daha iyi bir kitle iletişim nasıl gerçekleşebilir?” sorusuna çözüm aranıyor. Sempozyumu düzenleyen ve kitabı derleyenlerden Nurçay Türkoğlu, kitaptaki “Okuryazarlıktan Medyaokuryazarlığına, Şifrelerin Ortaklığını Aramak” makalesinde bu konuda şunları yazmaktadır: “Bilgi edinme ve edinilen bilgiyi kullanma hakkı temel yurttaşlık hakkıdır. Kitle iletişim araçları bu hakkın gerçekleşmesi için vazgeçilmez kaynaklardır. Yazılı ve görsel tüm kaynakların oluşturduğu iletilerle donatılmış bir dünyada yaşamak için yeni iletişim becerilerine gerek var. Gazeteler, dergiler, radyo televizyon sinema, internet, hızla gelişen teknolojilerden yararlanırken yurttaşların da yeni bir kavram olan “medya okuryazarlığı”yla tanışması gerekmektedir” (s. 277). Böylece, “Medya okuryazarlığı”nın, “medya ve eğitim” ile bağlantılı olmakla birlikte,

ondan daha geniş bir kavram olduğu ve Medya okuryazarlığının, yalnızca beceri kazanmaya değil, “eleştirel ve demokratik yurttaşlık” çerçevesinde, günümüz toplumlarının yeni bir açığına vurgu yapmakta olduğu gündeme getiriliyor. Sonuç itibariyle, kitabın sunuşunda “medya okuryazarlığı”nın yalnızca pratik işlevsel ve araçsal bir gereksinime değil, eleştirel aklın (bir kez daha) gerekliliğine vurgu yapılıyor.

Iowa Üniversitesi İletişim Çalışmaları Bölümü’den Ece Algan, “Medya Okuryazarlığına Politik Bir Bakış-Medya Okuryazarlığı Hareketi” adlı makalesinde, medya okuryazarlığı kavramının, Batı’daki gelişimini inceliyor. Medya okuryazarlığı’nın doğuş serüvenini ve bugün bu alanın Batı’da teorik ve pratik uygulamaları açısından nasıl bir gelişme izlediğini, Amerika, İngiltere ve Avustralya’dan örnekler sunarak tartışıyor.

Radyo Televizyon Üst Kurulu’ndan Gülden Treske ise, “Medya Okur-Yazarlığı: Neden Gerekli” adlı makalesinde, gelişen iletişim teknolojileri ile birlikte bugün Türkiye’de 24’ü ulusal, diğerkleri yerel ve bölgesel olmak üzere toplam 254 televizyon, 36’sı ulusal diğerkleri yerel ve bölgesel olmak üzere, 1092 radyo, ayrıca kablo ve uydu üzerinden ve internet ortamında yayın yapan radyo ve televizyonlarla birlikte sayısız sınır ötesi yayın bulunduğunu belirterek; mevcut enformasyon bombardımanı altında, bireyi güçlendiren toplumsal projelerin önem kazanmakta olduğunu, televizyon izlemenin, bilinçli seçimle yapılan bir edime dönüştürölmesinin daha küçük yaşlarda kazanılması gereken bir alışkanlık olduğunu, bu konuda daha gelişme çağındayken verilecek medya okur yazarlığı eğitiminin önemine vurgu yapıyor.

“Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Önemi ve İhtiyaçları” adlı makaledeyse, metnin yazarı Abdulrezzak Altun, Medya okuryazarlığı konusunun eğitim programları içinde yer alması projesinde, eğitici kadronun eksikliğine dikkat çekiyor. Altun, eğitici kadronun, iletişim faköltesi mezunlarından öğretmenlik formasyonu alan kişilerden oluşturulması gerekliliğini savunuyor.

Hıfzı Topuz, “Medya Eğitimi: Medya Çözümlemesi” adlı makalesinde, medya eğitiminin 1970’lerden sonra geliştiğini belirterek, Avrupa ve Amerika’daki medya eğitiminin nasıl başladığını ve Türkiye’de bu eğitimin olanakları üzerinden tartışmayı sürdürüyor.

Bahire Efe Özad ise “Medya Okuryazarlığı ve Yetişkinlerin Öğrenmesi” adlı makalede, yetişkinlerin öğrenmesiyle ilgili öğrenme kuramlarının bir analizini yaparak, özellikle televizyon dizilerinden yetişkinlerin ne öğrendiği konusundaki araştırmasını sunuyor.

“Medya Okuryazarlığı” alanında öncü bir çalışma olarak hazırlanan bu kitabın hedefinde, değinildiğı üzere, öğrencilerden öğretmenlere, ebeveynlerden, üniversite öğretim üyelerine ve medya çalışanlarına kadar büyük bir yelpazeye ulaşma arzusu söz konusudur. Akademisyenler, öğretmenler, medya çalışanları ve iletişim fakütesi mezunlarının, konferanstan bugüne kadar gelen ilgisi azımsanmayacak ölçüde dikkat çekicidir, ancak medya okuryazarlığının bir süreç olarak değerlendirilmesinin gerektiğı belirtilmelidir. Bahsi geçen kitlenin bu sürece tekrar tekrar katılımını sağlamak, yeni olgular ve kavramlarla konuyu güncellemek gerekmektedir

İÇİNDEKİLER

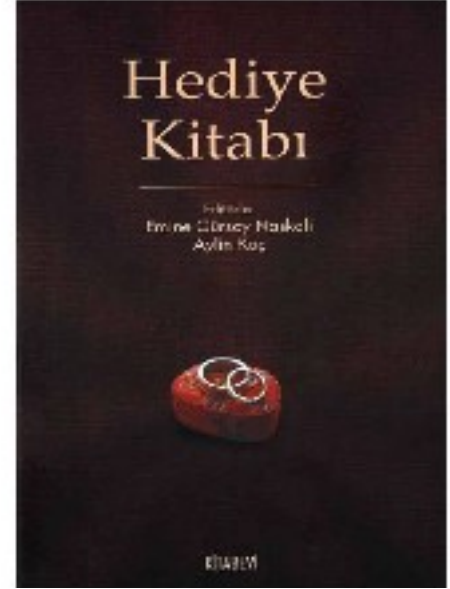

Yarım Elma Gönül Alma – Hediye

Bilge Gürsoy

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi

Hediye Kitabı, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, 2007, 514 s., ISBN: 978-975-9173-45-6, 21 YTL
Kitabevi -Yayınları, Çatalçeşme sokak no 54/A
Cağaloğlu, İstanbul
Tel (0212) 511 21 43 - 512 43 28,
Faks (0212) 513 77 26

www.kitabus.com 'dan temin edilebilir.

Emine Gürsoy Naskali ve Aylin Koç'un editörlüğünde hazırlanan *Hediye Kitabı*, kültürümüzde hediye konusunu tarihi ve kültür boyutuyla ele almaktadır.

Kitabın ilk üç bölümü tarih kaynaklarında belirtilen hediye alış verişinden örnekleri açıklamaktadır. Göktürklerde Hediye: Hüseyin Salman - Göktürk Ve Türgiş Devletlerinin Çin İle Hediyeleşmesi. Memlüklerde Hediye: Samira Kortantamer - Memlüklerde Hediye. Osmanlıda Hediye: Yusuf Ayönü - Bizanstan Selçuklulara Gönderilen Hediyeler; Necdet Öztürk - Osmanlı Kroniklerinde Hediye Kayıtları (1299-1500); Murat Uluskan - Avusturya İmparatoruna Gönderilen Hediyeler (1665-1699); İlhami Yurdakul - II. Abdulhamid İle Habesistan İmparatorunun Hediyeleri; Mehmet Yıldız – Eugenie'nin İstanbul Ziyareti Ve Hediyeler; Hedda Reindl-Kiel - Osmanlıda Hediye (16-17. Yüzyıl); Talip Mert - 19. Yüzyılda İhsan-ı Şahane; Murat Akgündüz - Padişah İle Şeyhülislam Arasındaki Hediyeleşmeler.

Dördüncü bölüm, hediye mevzuatını, kanun ve yönetmeliklerde hediye hakkındaki hükümleri, yorumları ve uygulamaları ortaya koymaktadır. Hediye Mevzuatı: Ahmet Taşkın - Hukukta Hediye; Yücel Oğurlu - 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda Hediye; Yüksel Çelik - 1850 Kanuni Düzenlemesinde Hediye; Mehmet Ali Yargı – Mehir; Recep Çiğdem - Osmanlıda Faiz; Mirac Tosun - Trabzon Kadi Sicillerinde Hibe Kayıtları (1735-1741).

Beşinci bölümde hediye ili ilgili anılar yer almaktadır. Anılar: Nilüfer Bayar Gürsoy - Hediye İle İlgili Anılar.

Altıncı bölüm, Türkçede hediye anlamındaki kelimelerin etimolojilerini ve çeşitlerini incelemektedir. Hediyelik Kelimeler: Emine Gürsoy-Naskali - Hediyelik Kelimeler; Mesut Şen - Eski Ve Orta Türkçede Hediye Kelimeleri; Mahmut Sarıkaya - +Calık Eki; Erdal Şahin - Ödül Kelimesi; Funda Toprak - Düğün Hediyesi Anlamlı Kelimeler.

Yedinci bölüm, geleneklere göre düğün, nişan, doğum gibi geçiş dönemlerinde verilen hediyeleri anlatmaktadır. Gelenek Görenek: Canan İleri - Horoz Telleme; Aylin Koç - Diş Kırası; Fatma Sibel Bayraktar - Ahret Çiçeği; Müjgan Üçer – Yoklatma; Refiye Öküzlük Şenesen – Mendil; Halil İbrahim Şahin - Bahşılıkta Hediye; Ahmet Atilla Doğan - Çikolata İle Gelip Nazar Boncuğu İle Dönerler.

Sekizinci ve dokuzuncu bölümlerde ise klasik edebiyat alanına giren hediye konuları ele alınmaktadır. Klasik Edebiyat: Ahmet Mermer, Neslihan Koç Keskin - Divan Şiirinde Hediye; Sevdâ Onal - Şairlere Sunulan Hediye – Tımar. İthaf: Muhittin Eliacık - Nasihat Kitaplarında Hediye Ve İthaf; Ertan Örgen - Cumhuriyet Döneminde İthaf Şiirler.

Farklı disiplinlerden araştırmacıların özgün araştırmalarıyla oluşan çalışma, zevkle okunan bir girişle okuyucuyu zengin bir kültür birikimiyle tanıştırmaktadır. Her yazı, alanının uzmanı tarafından yazılmış ve bu sahada yapılan ilk çalışmadır. Girişten birkaç paragraf alıntı nakletmek istiyorum:

Doğum, nişan, düğün, ölüm gibi toplum hayatında geçiş dönemini belirleyen dönüm noktalarında nelerin verileceği geleneklere bağlıdır. Geleneklerden uzaklaştığımızı düşündüğümüz modern toplum hayatında da verilen hediye -belki farklı kıstaslarla- yine hassas bir seçimdir.

Çam sakızı çoban armağanı" hediyeinin büyüğü küçüğü olmaz dese de sunulan hediyeinin uygunluğu ve değeri daima dikkate alınmıştır.

Bir kahvenin kırk yıl hatırı olur, derler. Herhalde bu sebeple, çok titiz mizaçlı mali müfettişler, denetledikleri kurumlarda acı kahve bile içmezlermiş. Hak hatır geçmesin diye... Hediyeinin neredeyse bıçak sırtında duran hassas bir dengesi vardır.

Türk Dili Tetkik Cemiyeti 1934'te yayınladığı Tarama Dergisi isimli kitapta yabancı kelimelere öz Türkçe Karşılıklar gösteriyordu ve hediye kelimesi yerine kullanılmak üzere *soyurgal*, *andac*, *teperik*, *zini*, *kadak*, *peru*... gibi 77 kelime teklif ediyordu. Ancak dil hediyeinden vazgeçmiyordu.

Edebiyatımızın en dramatik hikayelerinden biri de Dede Korkut destanındaki Deli Dumrul hikayesidir. Azrail, Dumrul'un canını almaya gelmiştir, Dumrul'un görür gözleri görmez, tutar elleri tutmaz, ağzı buz, kemikleri tuz olur. Yiğitliğe doymamıştır;

canını Dumrul'un yerine verecek biri çıkarsa, Dumrul'un hayatı bağışlanacaktır. Ancak, dünya tatlı can azizdir, Dumrul'a canını verecek kimse bulunmaz, bir tek eşi, gönül verip sevdiği Dumrul'a "bir canda ne var ki...canım senin canına kurban olsun" der.

Hediye Kitabı, kültürümüzü tanımak isteyen herkese, kültür araştırmacılarına, kültürler arası karşılaştırma yapanlara, dönem romanı veya senaryosu yazan yazarlara eşsiz bir kaynaktır.

İÇİNDEKİLER

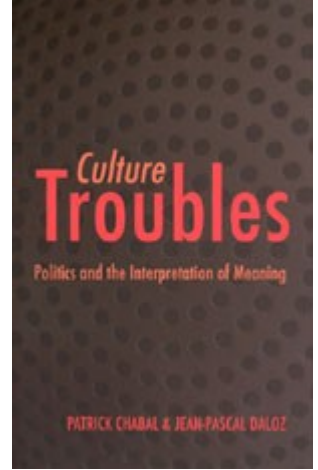

Kültür ve Siyasetin Arasındaki Bağı Sistematik Olarak İncelemek

Lerna K. Yanık

Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü öğretim üyesi

Culture Troubles: Politics and the Interpretation of Meaning, Patrick Chabal ve Jean-Pascal Daloz. 2006, 395 sayfa. £45.00 ciltli, £14.95, ciltsiz. Hurst & Company, Londra, İngiltere'den sağlanabilir.

Kültürün önemi ve oynadığı rol, uluslararası ilişkilerde ve siyaset biliminde süregelen tartışmalardan biridir. Patrick Chabal ve Jean-Pascal Daloz, bu süregelen tartışmaya *Culture Troubles: Politics and the Interpretation of Meaning* (Kültür Dertleri: Siyaset ve Anlamanın Yorumu) adlı kitaplarıyla katkıda bulunmaya çalışıyorlar. Yazarlar, kitabın ilk sayfalarında amaçlarının “kültür ve siyaset arasındaki bağı sistematik olarak incelemek” olduğunu açıklıyorlar. Kitabın ilerleyen sayfalarında yazarların bu bağı incelemekteki öncelikli amaçlarının, kendilerinin “kültürel yaklaşım” adı verdikleri, değişik ortamlarda karşılaştırmalı siyasal sistemler çalışan siyaset bilimi uzmanlarının işini daha da kolaylaştıracak bir teorik çerçeve yaratmak olduğunu öğreniyoruz.

Kitap, yazarların “kültürel yaklaşım” adını verdikleri teorik çerçeveyi oluşturmak ve bunun ne olduğunu okura açıklayabilmek için dört ana kısma ayrılmış. İlk üç bölümde kültür kavramının karşılaştırmalı siyaset alanında kullanımında karşılaşılan sorunlardan bahsedilirken, dördüncü ve son bölümde “kültürel yaklaşım” Fransa, İsveç, Nijerya örnekleriyle uygulanıp, açıklanıyor.

Yazarların, kitabın yaklaşık üçte ikisini kapsayan kültür kavramının sorunlarının anlatıldığı uzun giriş bölümünde üç ana savı var. Chabal ve Daloz’un dikkat çektikleri noktalardan ilki, uzun yıllar boyunca siyaset bilimcilerin peşinde koştıkları kapsamlı, geniş teori yaratma sevdasının aslında ne kadar hatalı olduğunu dair. İkili, siyaset alanında çalışan uzmanların her yerde, her zaman, her şeyi açıklamaya yarayacak kapsamlı teori yaratmaya çalışmalarının, gereksiz yere, olmayan bir “ortak payda aramak” anlamına geldiğini, bunun yerine siyaset bilimcilerin siyasi olayları kendi yerel koşullarında açıklamaya öncelik

vermeleri gerektiğini söylemekte. Buna ek olarak, Chabal ve Daloz, kültür kavramına somut bir tanım getirmenin çok güç olduğunu ve kültürün bir “değerler sistemi” olarak kabul edilmesinden çok Clifford Geertz’in belirttiği gibi bir “anlamlar sistemi” olarak anlaşılması gerektiği savını öne sürüyorlar. Bu arada yazarlar, Geertz’i temel alarak, savlarının iki önemli yapıtaşına dikkat çekmeye çalışıyorlar: “bağlam/şartlar” (*context*) ve “anlamın yorumlanması” (*interpretation*). Kısaca, bu bağlam/şartlarda bulunan bulgunun okunması ve bu bulgunun yorumlanması için, antropolojinin siyaset bilimiyle harmanlandığı bir yöntem yaratılması anlamına geliyor. Örneğin, Chabal ve Daloz’a göre “siyasi kültür” bile çok fazla genellemeyi içeren bir kavram olduğundan “kültür” kavramına olan yaklaşımlarda kullanımının en aza indirgenmesi gerekmektedir.

Kitabın dördüncü bölümü ise bu teorik çerçevenin uygulanmasına ayrılmış. Bu bölümde Chabal ve Daloz “devlet” ve “temsiliyet” kavramlarının, Fransa, İsveç ve Nijerya’daki anlamına daha doğrusu nasıl anlaşıldığına bakıyor. İlk 220 sayfa boyunca teorik çerçeveyi oluşturan yazarlar, kitabın ancak son 80 sayfasında, kurdukları bu teorik çerçevenin uygulamasına geçebiliyorlar. Bu uygulamanın da aslında Fransa ve İsveç’te “devlet” ve “temsiliyet” kavramlarının nasıl oluşup, Nijerya’da neden oluşmadığı sorusunu cevaplamaya çalışan yarı tarihsel bir yorumlama olduğunu görüyoruz. Yazarların anlattığına göre Fransızlar devlet kavramına karşı müphem bir tavır takınırken, İsveçliler, devletin kurumsallaşmasını tamamlamasından dolayı, devlete saygı duyuyorlar. Nijerya’da ise bu iki ülkenin tam tersi bir durum geçerli: Devlet kavramı, toplumun bölünmüşlüğü, hamilik zincirlerinin yaygınlığını ve kamu çalışanlarının sadakatının çalıştıkları kuruluşa değil de, bağlı oldukları klan olmasından dolayı, yazarların ifadesiyle, hiçbir anlam taşımıyor. Yine aynı şekilde “temsiliyet” kavramının da, ele aldıkları bu üç ülkede farklı yaklaşıldığı, ülke halkları için farklı anlamlara geldiğini okuyucuya aktarıyorlar. Bu örneklerden çıkarılabilen ders, yazarların vurgulamak ve okuyucuya aktarmak istedikleri “devlet,” “temsiliyet” gibi siyaset biliminin en basit kavramlarının bile ülkesel/yerel bağlamda işlemlere ve hareketlere bakılarak düşünülmesi gerektiği oluyor. Çünkü yazarlar göre siyaset, bireylerin ne yaptığı, nasıl hareket ettiği demektir ve bu hareketlerin yorumlanmadığı müddetçe kendi başlarına çok da bir anlamı yoktur. Kısacası, Chabal ve Daloz’un 200 küsur sayfalık teori, 80 küsur sayfalık uygulamada anlatmak istedikleri kapsamlı teorilerin bir kenara bırakılması, genellemelerden ya da ortak payda aranmasından vazgeçilmesi ve bunun yerine siyaset bilimi araştırmalarında yerel bağlamlarda oluşan hareketlerin ve olayların anlamlarının yorumlanmasına önem verilmesidir. Yani, başka ortam ve bağlamlarda yaşayanları siyasal açıdan anlayabilmek için, öncelikle bu ortamlarda yaşayan insanların kendi kendilerinin nasıl anladıklarının anlaşılması gerekiyor.

Tüm bu anlatılanları yapabilecek yöntemi teorik bir çerçeveye oturtma çabası gerçekten alkışlanmaya değer. Ama yazarların geliştirmeye çalıştıkları teorik çerçeve—ki yazarlar teorik çerçeve değil, “kendi paradigmalarnı” geliştirdiklerini iddia ediyorlar—ve bunun uygulamasının ne kadar başarılı olduğu, tartışmaya açık bir konudur. Kitabın ilk sorunu

şekilsel ve işlevsel niteliktedir. Yazarlar, kitaplarının tam tamına 220 sayfasını, teorik çerçevelerinin ya da kendi deyimleriyle paradigmalarnın açıklanmasına ayırıp, sadece kalan son 80 sayfada bu “paradigma”nın uygulanmasına ayırıyorlar ki, bu da kitapta belirgin bir dengesizlik yaratıyor. Özellikle yazarların sayfalarca süren kapsamlı teoriye olan eleştirileri bir noktadan sonra fazlaca tekrar içermeye başlıyor. Haliyle, bu tekrarlar, bir noktadan sonra, okur için hem sıkıcı hem de yorucu olmaya başlıyor. Ayrıca, kapsamlı teoriye olan eleştiri, günümüz için çok yeni birşey değil. Bu teorilerin moda olduğu 1960’lar ve 1970’lerden sonra, bu tür teoriler ve bu tür teorilere sadık kalınarak yapılan araştırmalar sık sık eleştiriye maruz kaldılar. Bu durumda Chabal ve Daloz’un başvurduğu, baskın olan paradigmayı çürütüp onun yerine kendi paradigmalarını öne sürmek, çok da geçerli bir taktik olamıyor. Zira, bahsi geçen teorilerin problemleri hem karşılaştırmalı sistemler hem de uluslararası ilişkilerde yıllardır tartışılan bir konu. Ancak, Chabal ve Daloz kitaplarında bu durum sanki yeniymiş, literatürdeki açığı ilk kendileri saptamışlar gibi davranıyor ve geliştirmek istedikleri “paradigmalarnı” bu sanal boşluğun üzerine inşa etmeye çalışıyorlar. Varolan literatüre böyle bir yaklaşım, haliyle, ne çok başarılı oluyor ne de okuru tatmin ediyor. En önemlisi de, sanal boşluk üzerine kurulan teorik çatının, literatürün gelişmesine ne kadar katkıda bulunacağının gerçekten tartışmalı olmasıdır.

Yazarların 80 sayfa ayırdıkları uygulama bölümündeki örneklemeleri de, teorik çerçeve bölümünde olduğu gibi, inandırıcı olmaktan çok uzakta. “Devlet” ve “temsiliyet” gibi en temel kavramların, Fransa, İsveç ve Nijerya gibi üç değişik ülkede nasıl anlaşıldığını yorumlayan bu bölümde, yazarlar, kültürel olmaktan çok tarihsel çıkarımlar yapmaktalar. Daha doğrusu, bu ülkelerde bu kavramların değişik bir şekilde ortaya çıkmasını tarihe bağlıyorlar. Bu durumda okuyucu, yazarlar ısrarla yerel şartların/bağlamların yorumlanması gerek dediklerinde, bu yorumlanması gerekenin, tarih mi yoksa kültür mü olduğu konusunda kararsız kalıyor. Bu durumdan, yazarların tarihsel akışla kültürü birbiriyle değiştirebilir olarak kullandıkları anlamı çıkıyor. Buna ek olarak, yazarlar okuru da şöyle bir soruyla başbaşa bırakmaktalar: en basit kavramlar ülkeden ülkeye değişiyorsa, o zaman bu kavramlar aynı ülke içinde yaşayan insanlar için farklı anlamlara gelebilir. Dolayısıyla kavramlara ülke bazında değil, ülkeden başka seviyelerde de bakılabilir. Ya da, belki de, Batı’da çıkan, yeşeren ve yerleşen bir olguyu başka bir toplumda aramak veya bunun ne anlama geldiğini anlamaya çalışmak, düpedüz abesle iştigal olabilir. Her iki durumda da, yazarların kendi paradigmalarnın “kesinlikle göreceliliği tercih etmediği” iddiası da havada asılı kalmakta. Zaten yazarların göreceli olmadıkları iddiası, yaratmaya çalıştıkları paradigma ile çelişmektedir. Yazarlar, kitabın en başında, amaçlarının, yerel şartların ve bağlamların yorumlanması olduğunu ilan etmelerine rağmen, bunu göreceli olmadan nasıl yapacakları bir muamma olarak kalıyor.

Kültür gibi tanımı bile tartışmalı olan soyut bir kavramın siyaset bilimindeki yerini tartışmak cesaret isteyen bir girişimdir. Siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler literatürü, bunu yapmaya çalışıp da başaramayanlarla ya da eleştiri oklarını üzerine çekenlerle dolu. *Culture*

Troubles: Politics and the Interpretation of Meanings'i yukarıda bahsi geçen tüm problemlerine rağmen ayrı bir kategoriye koymak gerekiyor. Çünkü, sonuç itibarıyla, Daloz ve Chabal, kültürün siyaset ve uluslararası ilişkilerdeki rolünün sadece Huntington'un can sıkıcı "medeniyetler çatışması"na indirgendiği bir dönemde, siyaset bilimine kültürel antropolojinin metodlarını getirerek, okuyucuya tekrar tekrar siyaset biliminde genellemelerden kaçınılması gerektiğini hatırlatarak, bu alanda yerleşik bildiğimiz taşları az da olsa kıpırdatıp yeni bir çıkır açmaya çalışıyor. Yazarlar sadece bundan bile dolayı kutlanmalı ve *Culture Troubles: Politics and the Interpretation of Meanings* okunmaya değer bir kitap olarak sınıflandırılmalı.

İÇİNDEKİLER

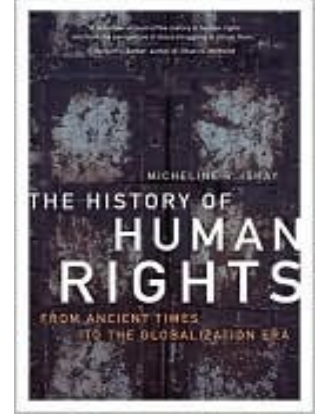

İnsan Haklarının Tarihçesi

Daniyar Kosnazarov

Selçuk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Micheline R. Ishay. *The History of Human Rights*. Berkeley: University of California Press, 2004. ix + 450 pp. \$24.95, ISBN 0-520-23497-9.

İnsan hakları gibi çok tartışılan bir konuyu ele alan yazar, sistematik bir biçimde İnsan'ın hakları olarak adlandırdıklarımızı, sadece insan gelişiminin herhangi bir özel devrinde, soyutlanmış bir biçimde ortaya çıkmadıklarından dolayı, tüm kitap boyunca, kadim çağlardan başlayarak, Aydınlanma, sanayileşme devri, yirminci yüzyılın ilk yarısına kadar giden, sonrasında da küreselleşme ve yaşadığımız zaman dilimine uzanan tarihsel çizgide irdelemektedir.

Bu bağlamda, insana tanınan hakların, yavaş yavaş, tarihin gelişimine de paralel olarak, genişlemeye, daha da kurumsallaşmaya gittiğini özellikle vurgulamaktadır

En önemlisi de, bu tür hakların kendiliğinden çıkmadığını, ancak insanların iradesi sonucunda oluşmaya ve bu eksenlerdeki hâlâ da bitmeyen mücadeleleriyle, o seçkin, halkın talep ve arzularını gözardı eden siyasal platformun gündemini meşgul etmeye başladığını üstüne basa basa vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, şimdiki zaman dilimi çerçevesinde evrensel olarak görülen bu hakların, dünyanın farklı köşelerinde, yerel ölçekte savunulmaya başlandığını ve insancılığımızın ölçüsü ve göstergesi olarak da bilinen bu haklar için yapılan mücadelenin, insancıl olmayan yöntemlerle de kazanıldığını söylemek istemektedir. Şunu belirtmeliyiz ki, her bir devir içerisinde tanınan ya da kısıtlanan hakların, o dönemin ruhuna, toplumsal ve diğer beşeri alanlarda vuku bulan gelişmelere hitap ettiğini; devrimci olarak niteleyebileceğimiz düşünce ve fikirlerin de yine zaman ve mekânın cetveline uygun biçimde geliştiğini söyleyebiliriz.

Ayrıca, insan haklarının temel savunucusu, liberal dünya, yani Batı “odağı” olarak değerlendirilse de, yazar, aslında insan haklarına yapılan katkının ve sağlanan

dönüşümlerin dünyanın diğer köşelerinde de yapıldığını önemle belirtmektedir. Yazar bu savını eski dönemlerden beri bir yaşam kılavuzu, hatta kaynağı, diğer yandan da, bir toplumsal, siyasal, ekonomik normlar kümesi olarak ta nitelendirebileceğimiz dinler (Hristiyanlık, Yahudilik, İslâm, Hinduizm, Budizm, Konfüçyanizm) aracılığı ile doğrulamaya çalışmaktadır. Eser bu yönüyle, daha ilk sayfalarından itibaren ilahiyata meraklı olan kişilere de seslenebilmektedir. İslâm'ın ve Müslümanlığın çok tartışıldığı Batı'da, bu kitabın kısa olsa da, dinlerin, her ne olursa olsun, hümanist değer ve önerilerini yerine getirmeye çalıştığını dillendirmek istencindedir.

Bu kitap her ne kadar Aydınlanma düşüncesinin, liberalizmin bir dolaylı eleştirisi olarak görülse bile, yine de Batı-merkezci bir bakış açısıyla sorunlara yaklaşımdan kaçınmamaktadır. En önemlisi de, her ne kadar insan haklarını liberal düzenin, onun *logos'*unun bir ürünü olarak değerlendiresek de, yazar bize, sosyalistlerin ve sosyalist hareketlerin insan haklarının gelişimine muazzam katkı sağladığını göstermek istemektedir. Tabii ki, sosyalizmin, Batıya-karşı, anti-emperyalist olarak nitelenilebilir bir duruşu varsa da, yine de Batı'nın bir icadıdır. Ve bu bakış açısının, bu dünyayı bilme biçiminin, kendisinin ilk çıkış veya sıçrama tahtası olması itibarıyla, yine de Batı-merkezci (*Eurocentric*) görüşünden sıyrılamadığını da söyleyebiliriz.

Okumaya değer bu kitabın eksikler içermediğini söylemek tabii ki yanlış olur. İshay'ın, Afrika'ya, orada vukubulan insan hakları mücadelesine eserinin hiçbir yerinde değinmediğini söyleyebiliriz. Maalesef, bu kitapta, *apartheid*-karşıtı eğilimlerden, Nelson Mandela, Desmond Tutu, Julius Nyerere gibi Afrika'nın insan hakları mücadelelerinin devlerinden hiç söz edilmemektedir.

İÇİNDEKİLER

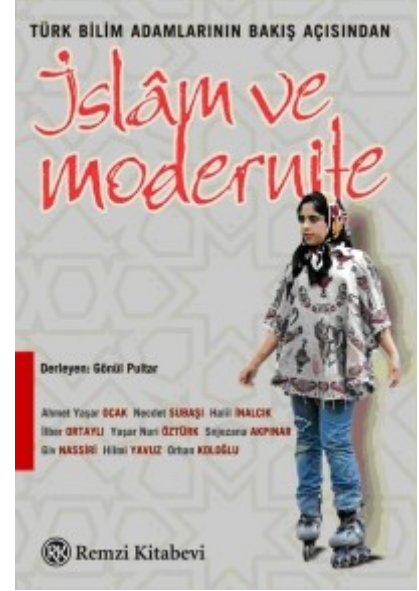

İslâm ve Modernite

A. Teyfur Erdoğan

Aix-Marseille I Üniversitesi öğretim üyesi

Türk Bilim Adamlarının Bakış Açısından İslâm ve Modernite, derleyen Gönül Pultar. 2007, 230 sayfa. 12,5 YTL. Remzi Kitabevi A.ř., Akmerkez E3-14, Etiler-İstanbul'dan sağlanabilir.

Bu eser, 2003-2004 akademik yıl içinde, 11 Eylül 2001 tarihinde İkiz Kulelere yapılan saldırı ve 2003'te ABD'nin Irak'ı işgali üzerine yükselen İslâm karşıtlığının tüm dünyada artmakta olduğu bir zamanda gelişmeleri daha iyi anlayabilmek ve akabinde açıklayabilmek amacıyla Bilkent Üniversitesi'nde Gönül Pultar tarafından düzenlenen *İslâm ve Modernite* konulu konferansların aynı adla kitaplaştırılmasından oluşmaktadır. Ancak burada hemen önemle belirtilmelidir ki her bir konuşmacı kitaba girecek konferans metnini tekrar gözden geçirmiş ve dipnotları da ekleyerek basım için teslim etmiştir.

Tamı tamına *İslâm ve Modernite* adıyla yayımlanmış ve bir kısmı da elimizdeki bu eserin zengin kaynakçasında belirtilen yüzlerce kitap vardır. Bunların en ünlüleri ve belki de en önemlileri hiç şüphesiz Fazlur Rahman'ın (1984); N. Hanif'in (Yeni Delhi) (1997); A. Laroui'nin (1987); John Cooper, Ronald L. Nettler ve Mohamed Mahmoud'un (1998); Iftikhar H. Malik'in (2004); Bryan S. Turner'ın (2008) *Islam and Modernity / Islam et modernité* başlıklı kitaplarıdır. Bunlara belki W. Montgomery Watt'ın *Islamic Fundamentalism and Modernities*; Aziz al-Azmeh'in *Islams and Modernities* (1993); Clinton Bennett'in *Muslims and Modernity* (2005) ve şerif Mardin'in *Türk Modernleşmesi* adlı kitapları eklenmelidir.

Gönül Pultar'ın derlediği bu kitapta, modernite gibi çok dallı budaklı, tabiri caizse içinden çıkılmaz bir hale gelen, bir sorunsala nasıl olup da el atma cesareti gösterilmiştir? Konu açısından bakıldığında bu kadar küçük hacimli (metin kısmı 172 sayfa olan) bir kitapta bu kadar dev iki konu, yani İslâm ve modernite nasıl bir arada ele alınmıştır ve bu ele alış

yeterli olmuş mudur? Ayrıca bu eser diğerlerinden ne gibi farklılıklar arz etmektedir ki okunmayı hak etmektedir?

Tüm bu sorular için verilebilecek birçok cevap bulunabilir. Ancak burada ben sadece üç cevap vermekle yetineceğim: Bir kere Türk okuyucusunun elinde ve Türkçe olarak bu konuda bu kadar derli toplu, aynı zamanda bu kadar ayrıntılı ve doyurucu bir eser maalesef yoktur. İkincisi kitabın sonundaki zengin kaynakça bu konuda derinleşmek isteyenler için oldukça dikkatli hazırlanmıştır. Üçüncüsü bu kitapta değişik disiplinlerden bir araya gelen ve aşağıda isimleri zikredilecek olan 10'a yakın uzmanın bu konuda söyledikleri gerçekten merak uyandırmaktadır.

Kitap, Gönül Pultar'ın "Giriş"i ile başlamaktadır (ss. 13-33). Pultar, burada İslâm ve diğer dinler ve kültürler arasındaki ilişkilere tarihî bir perspektif içinde hızlıca bakmakta; ardından ülkeler ve bu ülkelerde üretilen eserlerden yola çıkarak, 20. yüzyılın başından bugüne kadar Batı Dünyası'nda İslâm'ın algılanış serüveni üzerinde durmaktadır. Daha sonra da modernite/terakki kavramına ve sorunsalına postmodern bir bakış açısı ile eğilerek anlamaya çalışmakta ve anladıklarını oldukça yetkin bir şekilde aktarmaktadır.

Kitabın birinci bölümü "Modernleşme Sorunsalı" başlığını taşımaktadır. Burada modernite konusunun İslâm bağlamında ne anlama geldiği tartışılmakta ve bununla ilgili parametreler ortaya konmaktadır.

Bu bölümün ilk makalesi Ahmet Yaşar Ocak'a aittir. Ocak, "İslâmî Bilimler ve Modernleşme Sorunu" başlıklı makalesinde (ss. 37-60) Müslümanların moderniteyle baş etmek sorunu olduğunu belirtmekte ve bilimsel, teknolojik, düşünsel ve kültürel açıdan Ortaçağ'da yakaladıkları seviyede takılıp kaldıklarını ve bu problemi aşmanın yolunun *teoloji hariç* İslâmî bilim ve düşüncenin, sosyal antropoloji, sosyal psikoloji, felsefe ve özellikle de sosyal tarih alanındaki, *sürekli bir öncekini yanlışlayan, kendisinin de yanlışlanabilir olduğunu bilen ve böyle de olmak zorunda olan* yöntem ve yaklaşımlar ile yeniden üretilmesinden geçtiğini söylemektedir. Vaktiyle Müslümanlar Moğol istilasıyla siyasal gücü kaybettikten sonra müthiş bir karamsarlığa gark olmuşlar ve kurtuluşu önlerine metafizik âlemin gizemli kapılarını açan tasavvufta görmüşlerdi. Bugün de Müslümanlar modernitenin şoku karşısında artık yüksek düşünce boyutunu çoktan kaybetmiş olan *sözde tasavvufun* sürrealist dünyası içinde cemaatleşmektedirler demektedir, Ocak. Aslında tam da bu yaklaşımıyla modernizmin çokca eleştirildiği ruhuna yani *rasyonaliteye* sahip çıkmakta ve postmodern düşünce ile göklere çıkarılan sürrealizme eleştirel bakmaktadır. Ocak'ın üzerinde durduğu kritik soru şudur: *Tasavvuf bugünün insanına, modern dünyanın neden olduğu sıkıntılardan sahte ve geçici bir hafifleme mi getirecektir, yoksa tam tersine, kendi içinde geçirdiği hurafelerden arınma süreci ile modern insana, bu sıkıntıların çözümünde yardımcı olacak olan sükunete kavuşmuş ince bir ruh hali ve geniş bir düşünce perspektifi mi sunacaktır?* Ocak, daha sonra moderniteyi, felsefî ve sosyolojik anlamına girmeden, *çağdaşlaşma* kavramına indirgeyerek ele almakta ve

makalesindeki Müslüman kalarak modernleşmek mümkün müdür sualini bu çerçevede yöneltmektedir.

Bu bölümün ikinci makalesi, Necdet Subaşı'nın "Müslüman Modernleşmesi ve Türkiye Örneği"dir (ss. 61-95). Subaşı makalesine Müslüman-İslâm arasına bir fark koyarak başlamakta ve modernleşme sorunsalını bu farklılıktan yola çıkarak düşünmektedir. Ona göre İslâm'ın modernleşmesinden bahsedilemese bile Müslümanlar modernleşebilirler. Türkiye'de ise Cumhuriyet'in başlangıcında yaşanan modernleşme ne İslâm'da ne de Müslümanlarda olmuştur. Modernleşen sadece devlettir ve bu yüzden modernleşme *Batılılaşma* şeklinde ele alınmıştır. Bu süreçte modernitenin özelliklerinden olan *bireycilik*, dinî inanç ve cemaatsel davranışın temelini ve *akılcılık* da dinin manevî yönünü zayıflatmayı hedef edinmiştir. Subaşı bir başka önemli bir sorunla daha ilgilenmektedir: *En geniş manada dinî alanı zaafa uğratmaya yönelik olan modernleşme teşebbüsleri nasıl olup da Müslümanların çoğunlukta olduğu birçok ülkede dinî bir hüviyete bürünmüştür?* Bir başka deyişle nasıl olmuştur da modernleşmenin/Batılılaşmanın hemen her adımında ("İslâm, aklî bir dindir", "İlim Çin'de de olsa alınır", "İlim müminin yitik malıdır, onu nerede bulursa alsın" ve bunun gibi daha yüzlerce) İslâmî âyet ve hadisten bir referans dünyası bu modernleşme adımlarını kutsa(llaştır)mıştır? Subaşı'nın bu soruya verdiği cevaplar silsilesi çok yerindedir ama eksiktir. En önemli cevabı nasıl olduysa atlamıştır: *Kapitalizm ve İslâm varolan iki ana sistemdir. Bunlar arasında kalan veya bunlardan biri tarafından üretilen -modernite, demokrasi, sosyal adalet, insan hakları, laiklik ve bunun gibi- her türlü düşünce ve hareket bütünlüğü, diğeri tarafından zemin kaybetmemek için içselleştirilmektedir ve bu yüzden biri diğerini tamamen ortadan kaldıramamakta ancak kendine benzetmeye çalışarak zaafa uğratmaktadır.* İşte bu sürecin bir aşaması olarak Müslümanlar, kapitalistlere karşı zemin kaybetmemek düşüncesiyle ve kapitalistler de Müslüman tüketici kitleyi ele geçirebilmek ve onları kendilerine benzetebilmek amacıyla girdikleri mücadelenin çatışma zemini, 20. yüzyılın sonu itibarıyla, modernitenin ürünlerinden biri olan teknolojinin tüketiminde görünür olmuştur. Bundan önceki Müslüman kuşaklar, lüks otomobiller, lüks villalar, lüks iletişim/bilişim ürünleri, lüks giyim-kuşam gibi bu pahalı araç-gereci israf ve dünya metayı olarak görüp uzak durdukları halde, 1990'ların başından itibaren *modern* Müslümanlar, Allah'ın verdiği akılla üretilen bu nimetlerden istifade etmenin ve bu araçlarla mücadele etmenin İslâm'ın birer gereği olduğu düşüncesiyle bu metayı kullanmaya başlamışlardır. Yine görünür alana çıkan bir başka çatışma konusu *laiklik* olmuştur. Laiklik 1980'lerden itibaren "devlet" tarafından Müslümanlara enjekte edilmeye çalışıldıkça geline nokta bugün birçok Müslüman'ın, zaafa uğramamak ve karşı tarafın hamlesine onun silahını kullanarak cevap vermek için modernitenin ürünlerinden biri olan *laikliği* -bir anlamda dine nefes alma alanı sağladığı için- artık içtenlikle savunmaya başladığı görülmektedir (*laiklik* kelimesi geçen yerlere *Avrupa Birliği* konularak da bu son cümle doğru şekilde okunabilir). Ancak farkında olunmasa da laiklikle adeta yapışık şekilde hareket eden *sekiülerleşme* -yani dinin gündelik hayat içinden çekilip çıkarılması- da laiklikle birlikte zeminini genişletmektedir. Sonuçta kapitalist kurumlar ve "nimetler" bir kısım Müslümanlar tarafından Allah'ın bir nimeti

olarak kabul edilir ve kullanılmaya hak görülürken, geriye kalan Müslümanlar bu kurum ve nimetlerin zaten dinle bir ilgileri yok, her oyun kendi kuralına göre oynanmalı ki başarılı olunsun diyerek mütalaa etmektedirler (kendi fabrikalarında mesela katı kuralcı bir kapitalisti oynamakta beis görmemektedirler). Bu arada Müslümanlar veya herhangi İslâmî bir görüş / akım içinde kapitalizmin belli kurum ve nimetlerini sorgulayan neredeyse yok gibidir.

İkinci bölüm “Tarihsel Çerçeve” başlığını taşımakta ve modernite ve İslâm konusu tarihi perspektif içinde ele almaktadır.

Bu bölümün ilk makalesi Halil İncalcık’a aittir ve “İslâm, Modernleşme ve Atatürk’ün Görüşleri” başlığını taşımaktadır (ss. 99-110). İncalcık, Atatürk’ün modernite hakkındaki görüşlerinden yola çıkarak Cumhuriyet başlarındaki modernleşme çabalarını tahlil etmektedir. Ardından, S. N. Eisenstadt ve Wolfgang Schluchter’ya atfen birçok modernite olduğunu, bu yüzden Batı medeniyetinin yegane modernite olmayacağını ancak Cumhuriyet’in ilk yıllarında bunun çeşitli sebepler yüzünden anlayamamış olduğunu vurgular.

Bu bölümdeki ikinci makale İlber Ortaylı’nındır: “İslâm ve Modernite” (ss. 111-122). Ortaylı, makalesinde esas itibarıyla 15. yüzyıldan itibaren hem Batı’da hem Doğu’da ötekinin nasıl oluşturulduğu ve bu bağlamda *ictihad* ve *cihad* kavramları ve bunların modernite ile ilişkisi üzerinde duruyor. Arada ordunun modernleştirilmesi ile başlayan Türk modernleşme serüvenini, ardından da 19. yüzyılda darü’l-harpte yaşayan Müslümanların modernite ile yaşadıkları sorunlara değiniyor.

Üçüncü bölüm “Batı ve Doğu Karşısında Modernite ile İslâm” başlıklıdır. Bu bölümde, bir önceki bölümde zaman (temps) içinde alınan sorunsallar burada zemin (espace) içinde ele alınmakta ve tartışmanın coğrafyası genişletilmektedir.

Bu bölüm, Yaşar Nuri Öztürk’ün “İslâm, Batı ve Ortadoğu” başlıklı makalesi ile başlıyor (ss. 125-145). Öztürk, makalesine esas itibarıyla İslâm kelimesinin önüne getirilen sıfatlara eleştiriler yaklaşmakta ve “indirilen din” ile “uydurulan din” ayrımı üzerinde durmaktadır. Uydurulan dinden uzaklaşmak ve indirilen dini yaşayabilmek için Müslümanların yeni bir fıkha ihtiyacı olduğu ve bunu yapmak için de akla, bilime, tabiat kurallarına ve evrensel insanlık geleneğine dayanmaları gerektiği üzerine vurgu yapmaktadır.

Bölümün ikinci makalesi Snjezana Veljacic-Akpınar ve Giv Nassiri’nin “Modernite, İslâm ve Budizm’le Karşı Karşıya: Akıl, Hikmet ve Gerilimler” başlığını taşımaktadır (ss. 147-168). Yazarlar makalelerinde aklın hakikî rolünün kendi içinde ve etrafında gördüklerinin hikmetini anlamak olduğunu söylerlerken moderniteyi, hikmeti aramayı göz ardı ettiği ve sadece akli esas amaç edindiği ve putlaştırdığı için eleştirmektedirler. Bunun karşılığında

geleneği putlaştırması sebebiyle de Müslümanları tenkit etmektedirler. Bu noktada incelenmesi gereken meselenin bu gerilim kutupları olduğu ortadadır. Onlara göre modernite, spekülative ve batıl itikat olarak gördüğü için sezgisel muhakemeyi reddetmektedir. Aklın bu şekilde modernite tarafından fetişize edilmesi, onlara göre medeniyeti geriletebilecek bir faktördür. Çünkü akıl, felsefeyi ortadan kaldırarak, aşkı cinselliğe, şiiri iletişime, sanatı grafiğe indirgemektedir. Yazarlar, makalelerinin sonunda genel durum muhakemesi yaparak, bugünün ikibin yıl öncesine göre daha kötü olmadığını ancak her şeyin daha çabuk oluştuğunu söylemektedirler.

Dördüncü bölüm “İlerleme mi, Değişme mi?” konuludur ve özellikle şu soru ile ilgilenmektedir: İslâm bağlamında moderniteden bahsedilirken nasıl bir gelişme kastediliyor? İlerleme mi? Değişme mi?

Bu bölümün ilk makalesi Hilmi Yavuz’a aittir. “İslâm Terakkiye Mani midir?” başlıklı makalede (ss. 171-183) esas olarak İslâm’ın modernleşmeye (Yavuz’un ifadesine göre *rasyonel düşünceye*) açık olduğu, kelmât (teolojik) ve fikhî (jurisprudential) temeller ortaya konularak iddia edilmekte ve örnek olarak da Osmanlı gösterilerek, önerme, Fatih Kanunnamesi ile belirginleşen örfî-şer’î hukuk ayırımından hareketle geliştirilmektedir. Bildiğimiz gibi örfî hukuk, en azından Osmanlı’da, seküler bir alan sağlamıştır; bu da kamusal alanda moderniteyi hayata geçirebilmeye ilişkin meşru bir zemin oluşturmuştur. Bugün bunun benzeri –muamelat (özel hukuk), münakehat (aile hukuku) ve ukubat (ceza hukuku) alanlarında- yeniden yapılamaz mı, diye soruyor, Yavuz.

Dördüncü bölümün ve kitabın son makalesi Orhan Koloğlu’na aittir ve “İslâm’da Değişim” başlığını taşımaktadır (ss. 185-209). Koloğlu, makalesinde esas itibarıyla kendine özgü bir tarihsel dönemlendirme içinde İslâm âleminde değişimin hangi evrelerden geçtiğine, çok genel olarak, temas etmektedir.

Kitaba genel olarak bakıldığında şu eleştirinin yapılması yanlış olmayacaktır: Birkaçı hariç diğer makaleler modernleşmeyi ulaşılması lüzumlu bir hedef olarak kabul etmektedir. Giriş ve bunun yanında bu birkaç makale ise İslâm ve modernite meselesinde önce durum tespiti yapmakta ve sonra moderniteye eleştirel yaklaşmaktadırlar. Kitabın bir başka tenkit edilecek noktası, İslâm hakkında tahlilleri yapan makalelere yer verilmiş olmasına rağmen, bir veya iki makale ile de olsa sağlam bir modernite tahlilinin yapılmamış olmasıdır. Bu eğer yapılmış olsaydı kitap zenginleşecek ve belki de bir başucu kitabı olma niteliği daha da pekişecekti.

Sayın Gönül Pultar’ın editörlüğünü yaptığı bu çok değerli kitap genel okuyucu için doyurucu bilgiler ve faydalı referanslar vermektedir ve bu haliyle, felsefecilere, İslâm uzmanlarına, ilahiyatçılara, tarihçilere, devlet adamlarına, siyasetçilere ve kısaca konuya ilgi duyan herkese esaslı biçimde hitap etmektedir. Okuyacakların enteresan bilgilerle

karşılaşacakları, derinlemesine bu konuya eğilmek isteyenlerin de kitaptan faydalanacakları şüpheden arîdir.

İÇİNDEKİLER

Milel ve Nihal Dergisi'nin

“Göç, Hicret ve Diaspora” Özel Sayısına Yazı Çağrısı

İlk sayısı Aralık 2003'te okurla buluşan *Milel ve Nihal dergisi*, dinler tarihine ve dünya genelindeki dinsel inanç, kült ve kültürlere yönelik bilimsel araştırmaları desteklemek ve değerlendirmek amacı taşımaktadır. Uluslararası hakemli akademik bir dergi olarak Milel ve Nihal, yılda dört sayı yayınlanmakta, içeriğinde dinsel gruplarla inançlara yönelik bilimsel çalışmaların yanı sıra, kitap tanıtımına, eleştiri/kritiklere, akademik içerikli kısa notlara ve Milel Nihal geleneğine ait klasik metinlerden kısa örneklere yer verilmektedir.

Milel ve Nihal Dergisi'nin 2008 yılı son sayısı “Göç, Hicret ve Diaspora” başlığını taşımaktadır. Dosyada bütün yönleriyle göç, hicret ve diaspora konuları işlenecektir. Bu bağlamda hem genel hem de özel çalışmalara yer verilecektir. Bu sayıya katkıda bulunmak isteyenlerin aşağıdaki takvime bağlı olarak yazılarını sayı editörüne ulaştırmaları gerekmektedir.

Şinasi Gündüz

Yazı Takvimi

Yazı başlığı ve kısa özetin editöre ulaştırılması (en geç 15 Mart 2008)

Önerilerin değerlendirilerek yazarlara bilgi verilmesi (en geç 15 Nisan 2008)

Yazıların gönderilmesi (en geç 15 Eylül 2008)

Yazıların ilgili hakem kurullarınca değerlendirilmesi (15 Ekim 2008)

Yazılara son şeklinin verilmesi (15 Kasım 2007).

Editör

Necdet Subaşı

Muęla Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakóltesi, Felsefe Bölümü, Muęla

Tel. 0 252 211 16 28

E-posta: necdet@mu.edu.tr

İÇİNDEKİLER

***bülten* Hakkında**

bülten, Kültür Araştırmaları Derneği tarafından, sanal ortamda ve ücretsiz olarak üç ayda bir yayımlanır.

ISSN 1302-924X, üç şubat 2008, Sayı 30

Kültür Araştırmaları Derneği,
İnebolu Sokak 9/4, Set st , Kabataş, 34427 İstanbul
Tel/Faks (212) 292 22 29
<http://www.kulturad.org>

KAD adına sahibi
Gönül Pultar
gpultar@kulturad.org

Editör
Hakan Yücel
hayucel@gsu.edu.tr

Kültür Araştırmaları Derneği, disiplinlerarası bilimsel bir yaklaşımla, tarihsel ve karşılaştırmalı kültürel araştırmalar yaparak kuram ve yöntemler geliştirmek, uygulamaya yönelik çalışmalar üstlenmek ve desteklemek amacıyla 1999 yılında oluşan Türkiye Kültür Araştırmaları Grubu'nun devamı olarak 2005'te kurulmuştur.

Derneğin etkinlikleri konusunda bilgi almak ya da temasa geçmek için <http://www.kulturad.org> adresine, *bülten* in daha önceki sayılarına ulaşmak için http://www.kulturad.org/id_43 adresine başvurulabilir.

  İNDEK LER